

על הפרק

התאחדות מגדלי בקר בישראל הווה ועתיד

מבוא

בחודשים אלה מלאו 75 שנה להתאחדות מגדלי בקר וזאת הזדמנות נאותה לבחון את מעמדה ותרומתה של ההתאחדות ליצרנים ולענף וגם לנסות להעריך את הצפוי לנו בעתיד, כדי להיערך טוב יותר.

בשבועות אלה סיימה "ועדת בשיא" את עבודתה במבוי סתום. הוועדה שמונתה ע"י ההתאחדות ושיאון' לבחון במשותף את המבנה האירגוני של אגודות החקלאים הסכימה שיש לפעול לאיחוד שני התאגידים אך נחלקה על המבנה הרצוי לכך.

בימים אלה מנסים לפעול בכל זאת, כדי למצוא מוצא חיובי לאיחוד האגודות ונקווה שאכן נצליח בכך לתועלת רפתני ישראל.

במאמר זה נבחן את המיוחדות של ההתאחדות, אופן פעולתה, הכיוונים הכלליים אליהם צועד הענף והיערכות אירגוני החקלאים, כדי לקדם את הצפוי ולתת לרפתנים ולענף את התוצאה הטובה ביותר.

איפיון עבודת ההתאחדות

התאחדות מגדלי בקר היא האירגון היציג של כלל רפתני ישראל, כמוה יש אירגונים רבים המייצגים את כל ענפי החקלאות. כמוה – לא בדיוק! כיון שכמעט כל האירגונים האחרים בנויים ב"מבנה שלדי". כל אירגון הוא "מזכיר עם תיק" ומזכירה, יושב בחדר אחד בתל-אביב ומייצג את האינטרסים של שולחיו, כמיטב יכולתו.

מנגד בולטת ההתאחדות שבמשך דורות רבים עוסקת בשני תחומים – ייצוג הענף ושמירה על זכויותיהם של הרפתנים אך גם אירגון מקצועי הנותן שירותים רבים וחיוניים לחברים: שירותים אלה הינם שירותים ייחודיים שלא ניתנים ע"י אחרים. 45 עובדי ההתאחדות עוסקים בביקורת חלב, כיוול מדים, לשכת שירות, מעבדה מרכזית, יחידת מחשב, ספר העדר, שיפוט גופני, תוכנת הניהול, הדרכה, הוצאה לאור ועוד.

השילוב בין האיגוד המקצועי לאירגון המקצועי הביא ברכה רבה לענף ותרם תרומה משמעותית להתקדמות המקצועית המפוארת ולמצב הכלכלי של חברי הענף.

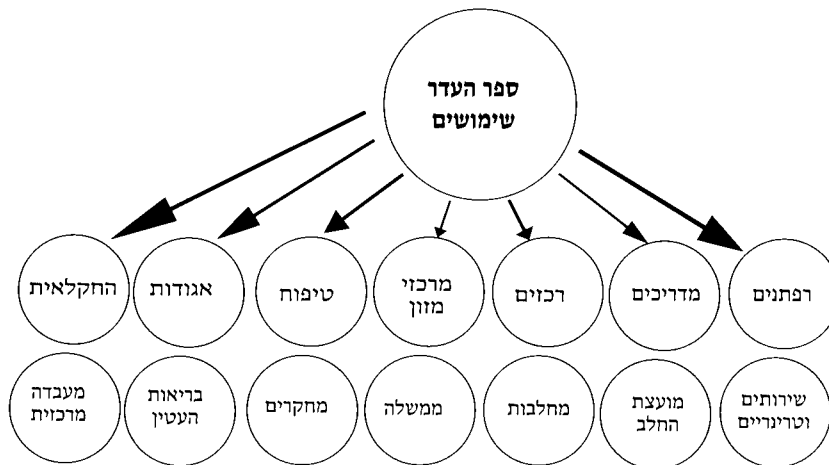
דוגמה אקטואלית לשילוב זה נמצאת בדיון על רכיבי החלב לתשלום ובו חברו הניתוחים של מגמות הטיפוח ב"ספר העדר" ויחד עם האיגוד המקצועי פועלים למניעת שחיקת התשלום על הרכיבים שלנו.

השאת התועלת הכוללת לרפתן

ספר העדר

לב לבה של פעילות ההתאחדות – זהו מאגר נתונים מדהים בגודלו הכולל מידע על תחומים רבים ברפת וסביבתה. מקבל נתונים ממגוון מקורות: הרפתן עם תוכנות הניהול המתקדמות, אגודות ההזרעה, מעבדה מרכזית, מחלבות, מערך בריאות העטין ועוד. נתונים אלה נאגרים, מעובדים ומנותחים לצרכים שונים המשמשים את היצרנים והענף ומביאים לו תועלת רבה. זה ספר העדר הטוב, המקיף והאמין ביותר בעולם ונוקף לזכותו של הרפתן הישראלי המתוחכם וגם למערכת ספר העדר בהתאחדות, הוא מהווה נדבך חשוב בקידום הטיפוח בישראל כמו גם שיפור יכולת הניהול של הרפתנים. את ספר העדר מנהל מזה שנים אפרים עזרא, בכשרון רב ובידע מקצועי מצטיין. "ספר העדר" מוגדר בחוק ההשבחה כמנוהל ע"י התאחדות מגדלי בקר ומהווה מערכת ציבורית ממלכתית בעלת השלכות בתחומים רבים, גם אלה הנוגעים לבריאות הציבור.

מאגר המידע בספר העדר נותן להתאחדות מעמד, יוקרה וכוח פוליטי, הן כלפי פנים לחברים והן כלפי חוץ לשותפים.

מבחן התוצאה

עבודה משותפת של גורמים רבים בענף במשך שנים רבות, הביאה להשגים רבים בתחומים המקצועיים של ייצור חלב בתנאי אקלים קשים: תנובה גבוהה מאד, מוצקים גבוהים לפרה, אחוז התעברות סביר, טכנולוגיות ייצור מפותחות מאד ועוד. גם מבחינה כלכלית הענף יציב לאורך זמן, רווחי ומפרנס את חבריו בכבוד. ההתאחדות שותפה בכירה בשמירת התכנון בענף המבטיח את קיומם של מאות יצרני חלב בכל הארץ תוך הבטחת הכנסתם ומניעת פגיעה ע"י יבוא מסיבי ושחיקת מחיר חלב. אמנם, מטרת ההתאחדות להשיא את התועלת הכוללת ליצרנים, אך גם ביעילות. ואכן, עלויות השירותים הן נמוכות בכל קנה מידה כמו למשל, עלות ביקורת החלב (זה השירות הרחב ביותר לרפתנים) היא הנמוכה ביותר ע"פ הנתונים הבינלאומיים.

עלות ביקורת חלב בליטרים לפרה לשנה – 1998 ע"פ נתוני האירגון העולמי לבקר
הולשטיין:

❖ איטליה – 117 ליטר

❖ צרפת – 114

❖ גרמניה – 94

❖ ספרד – 87

❖ דנמרק – 73

❖ יפן – 66

❖ הולנד – 50

❖ ישראל – 35

תקציב ההתאחדות הוא כ-10 מיליון ש"ח נטו לשנה במשך כל השנים האחרונות,
תוספת הפעילויות כוסתה ע"י התייעלות פנימית בתחומים שונים.

התאחדות מגדלי בקר – איגוד ואירגון מקצועי

המבנה המיוחד של ההתאחדות תרם, אם כן, תרומה חיונית לביצור המקצועי ולשיגשוג הכלכלי של הענף. מבנה זה נחשב גם בעיני אחרים כמודל מצליח ורבים לומדים אותו לצרכיהם.

ההתפתחויות הצפויות בענף

- בעולם הרחב וגם בישראל מסתמנות מגמות בולטות בענף ועיקרן:
 - ❖ צימצום הדרגתי של מעורבות הממשלות בענף החלב;
 - ❖ פתיחה גוברת של השווקים לתחרות בינלאומית;
 - ❖ מיצוי היתרון היחסי של הייצור במקומות שונים בעולם;
 - ❖ הקטנת מספר היצרנים והגדלת יחידת הייצור;
 - ❖ מחיר חלב הולך ופוחת;
 - ❖ איחודים ומיזוגים של מחלבות וגופי שירות ליצרנים;

התפתחויות אלה מעלות ומבליטות את חשיבותם של שני השחקנים הראשיים בענף:

- ❖ היצרנים;
- ❖ המחלבות, להן ניתן להוסיף גם את רשתות השיווק.

כדי להתמודד עם מגמות אלה, עלינו היצרנים לפעול לחיזוק נוסף של ההתאחדות כנציגתם של היצרנים, בתחום האיגוד המקצועי והאירגון המקצועי כאחד. ברור לגמרי שאם לא נהיה מאורגנים וחזקים אז המחלבות ינצלו, ביתר שאת, את היתרון היחסי עלינו וישחקו מאד את היתרה הנשארת לפרנסתנו.

מתוך ההכרה הזאת פועלת ההתאחדות בנחישות ובהתמדה לחיזוק האירגון הן כלפי פנים לחברים והן כלפי חוץ לשותפים לענף. בין יתר הפעולות נוכל למנות:

- ❖ הרחבה משמעותית של שירותי "ספר העדר" לכל המשתמשים;
- ❖ תוכנת הניהול ברפת – "נעה ונטע";
- ❖ "רשת החלב" – הפורטל המרכזי של כל הענף;
- ❖ שירותי מעבדה מרכזית הן לספר העדר והן לתשלום ליצרנים, בקרוב נבדוק גם ספירות חיידקים וחלב צאן ועיזים.
- ❖ שירותי תוכנה לגופים שותפים לענף;
- ❖ ועוד – בעתיד גם צירוף "שיאון" ואח"כ בדיקת נושא ה"חקלאית".

 הרעיון הוא לרכז את כל הפעילויות של הענף בגוף אחד בבעלות היצרנים והוא יהיה הנציגות הכוללת לחברים ולשותפים.

שינויים בעבודת ההתאחדות

במשך כל שנותיה פעלה ההתאחדות בצורה קואופרטיבית מלאה, בה כל היצרנים שילמו מחיר אחיד וכולל, דרך אגודות ההזרעה וכל אחד בחר את השירותים לשימוש ברפת. הסיבה לגבייה דרך אגודות ההזרעה היתה בעיקר בגין שירותי הטיפוח והמיחשוב, אותם נתנה ההתאחדות לאגודות, ללא כל תשלום והם היוו את הרוב המכריע של הוצאותיה ותקציבה.

השינויים הכלליים בהתיישבות וכן בפעילות החקלאות וענף החלב, מחייבים אותנו לשקול מחדש את צורת העבודה ולפעול לשינויים שיתאימו את עבודת ההתאחדות לתנאי השוק הקיימים.

השינויים המוצעים	המצב הקיים
◁ חברות וולונטרית	❖ חברות אוטומטית בהתאחדות
◁ הפרטת השירותים	❖ אין אפשרות לבחירת שירותים
◁ אפשרות לתשלום ע"פ שימוש	❖ תשלום אחד על כל השירותים
◁ גבייה נפרדת מההזרעה	❖ גבייה דרך ההזרעה
◁ תשלום על כל השירותים	❖ "שיאון" אינה משלמת על השירותים

שינויים מוצעים אלה שבאים לאחר עבודה במתכונת טובה במשך שנים רבות, טומנים בחובם גם יתרונות וגם חסרונות ומחייבים זהירות רבה ושקול דעת, בטרם הפעלה:

סיכונים אפשריים	תועלות צפויות
יציאת חברים מהאירגון "הליכה ליד העגלה";	חופש בחירה לחברים!
שינוי בהרכב החברים התאחדות בעלת גוון יותר "קיבוצי";	תשלום רק על השימוש;
פגיעה אפשרית בראייה הכוללת;	לחץ להתייעלות מתמדת;
קשיים בגביית התשלומים;	הידוק הקשר בין החברים לאירגון;
"סיכוני שינוי" כלליים.	מבנה ניהולי נכון יותר;
	גמישות והתאמה לרוח הזמן.

הסיכון הגדול ביותר הוא יציאת חברים מהאירגון תוך ניצול העובדה שאחרים נשארים ונושאים בעול, בעוד הם נהנים ללא כל מחויבות. רוב אירגוני החקלאים מקבלים את מימון פעילותם המלא ע"פ חוק, באמצעות מועצות הייצור. אצלנו אין חוק ומועצת החלב פועלת כחברה פרטית לכל דבר ולכן מימון האירגון היציג נעשה ישירות ע"י חברי האירגון. הסיכון הכלכלי והאירגוני הוא לפי כך רב מאד ועלול להגדיל את הנטל על הנשארים. נושא זה עלול לדחות את מועד הפעלת השינויים למועד מאוחר במקצת מהמתוכנן. עם זאת, יש מקום לאופטימיות כיון ששירותי ההתאחדות בביקורת חלב, מעבדה מרכזית וספר העדר, ניתנים ל-85% מהפרות בישראל והכיוון הכללי של הענף הוא של גידול במספר הפרות בעדר, התמקצעות יתרה וצורך מתגבר בשירותים חכמים של ספר העדר.

איחוד האגודות – ההתאחדות ו"שיאון"

היתרונות באיחוד כולל של אירגוני החקלאים הם ברורים ומוכרים. עיקרם בחסכון משמעותי בעלויות, ביטול כפילויות, שיפור בתהליך קבלת החלטות וחיזוק המערכת המשותפת.

כבר לפני מספר שנים בחרו האגודות בצוות מיוחד ששכר את שירותי חברת "צנובר" והמסקנה היתה בעד **איחוד מלא של האגודות במסגרת ההתאחדות**. החלטות ברוח זאת נתקבלו ברוב גדול באסיפה הכללית של ההתאחדות ושל "און" אך באסיפה של "השרות" – אגודת ההזרעה הדרומית, תמכו ראשית באיחוד אגודות ההזרעה בלבד ורק לאחריו ייבחנו האיחוד עם ההתאחדות.

ואכן, שתי אגודות ההזרעה התאחדו, בצורה יפה וכוללת, לחברה אחת בשם "שיאון" והגיעה שעת האיחוד עם ההתאחדות. בתחילת השנה נבחרה ועדה משותפת להתאחדות ול"שיאון" בריכוזו של יונתן בשיא, לשעבר מנכ"ל משרד החקלאות. הוועדה תמכה באיחוד מלא אך נתגלעו בה חילוקי דעות לגבי המבנה האירגוני הרצוי לאירגון המשותף. בהעדר הסכמה, קשה להוביל מהלך הזקוק לרוב של 75% באסיפה הכללית והנושא כולו חזר להנהלות האירגונים.

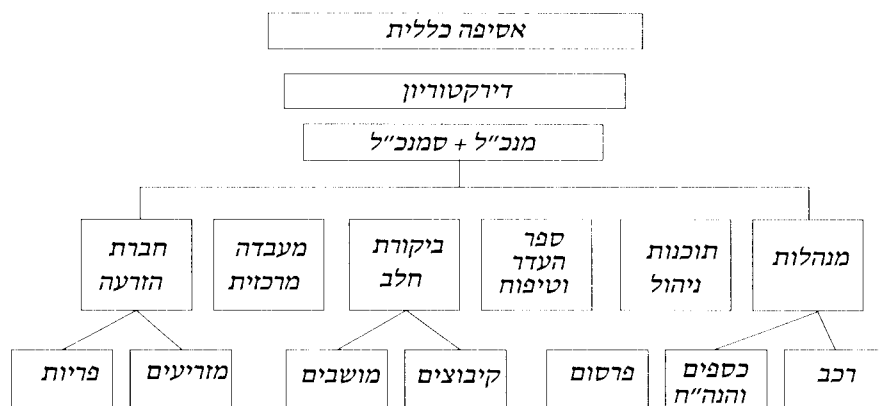
המבנה האירגוני הרצוי להתאחדות החדשה

בסקירה לעיל הודגשה התועלת המרובה של ריכוז הכוחות באיגוד המקצועי, עם השירותים המקצועיים לחברים, שנתנו להתאחדות חוזק הן מול החברים פנימה והן מול הגופים החיצוניים השותפים לענף. חוזק זה תורגם להשגים מקצועיים וכלכליים במשך עשרות שנים ומסייע בידינו גם כיום.

מוצע שהמבנה האירגוני החדש יצרף את חברת "שיאון" כחברת בת של ההתאחדות, להזרעה מלאכותית. בעוד כשנתיים, לאחר הטמעת השינוי, תיבטן מחדש האפשרות של ביטול החברה והפיכת ההזרעה לשירות נוסף של ההתאחדות, או שמא להפך – הוספת שירותים למסגרת החברה כאשר שומרים בקנאות רבה על השארתו של "ספר העדר" במסגרת ההתאחדות.

כדי לשלוט בתוספת המשימות חשוב לתגבר את מזכיר ההתאחדות ע"י מינוי סגן (מתוך עובדי ההתאחדות או מחוצה להם) שיעסוק בכל הנושאים האירגוניים הפנימיים בעוד שהמזכיר יתמקד בפעילות הציבורית, בקרב החברים ומוסדות הענף. אירגון זה יוכל לשמר את היתרון בשילוב הכוחות, ימשיך לראות את הענף בראיה כוללת ויאפשר השארתם של כל היצרנים במסגרת ההתאחדות כך שהנטל יפול על כל חברי הענף, כלזאת במערכת יעילה בהוצאות נמוכות, בכל קנה מידה.

התאחדות מגדלי בקר – מבנה אירגוני

אנחנו מקווים שנצליח לגשר על הדעות השונות (גם אם זה יקח עוד זמן-מה) ולצאת לדרך חדשה יותר מחוזקים, עם אירגון מודרני ויעיל לתועלת היצרנים וענף החלב בישראל.

סיכום

לאחר 75 שנות הצלחה גדולה בתחום המקצועי והציבורי, עומדת ההתאחדות בפני שינויים משמעותיים באופן הפעלתה, שישפיעו על התנהלות היצרנים והענף בדור הבא. שומה עלינו לשקול בזהירות ובהקפדה את השלכות השינויים המוצעים כדי להבטיח המשך שיפור מקצועי וייצוג הולם של האינטרסים החיוניים של יצרני החלב בישראל. איחוד האגודות יהיה צעד נכון וחשוב כדי לבצר את נציגות היצרנים ויתרום להמשך היציבות בענף החלב.

יוסי מלול

מזכיר ההתאחדות

